

Búcsú dr. Kertész Zoltántól

1943-2017

Fájdalmas veszteség érte a hazai növénynevelést a közelmúltban: 2017. február 26-án elhunyt dr. Kertész Zoltán a Gabonakutató kiváló búzanemesítője, a növénynevelés egyik kiváló oktatója, szakírója. Temetése 2017. március 9-én volt Újszegeden, ahol családtagjai mellett sok-sok barátja, ismerője, tisztelője vett búcsút tőle.

Girincsen született 1943. szeptember 14-én. Középiskolai tanulmányait Putnokon folytatta, ahol kitűnő technikus képeket kapott. 1964-ben kezdte tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen. Itt már másodéves korában bekapcsolódott a növénynevelési tanszéken folyó mutációs kutatásokba. 1968-ban szerzett agrármérnöki diplomát. Ezután 2 évig az Egyetem Genetika Tanszékén tanársegédként, illetve kutatóként a növény genetika tárgy oktatásában vett részt, és az évelő rozs nevelésével, illetve borsó mutációs kutatásokkal foglalkozott. Ez utóbbi munkája révén szerzett egyetemi doktori fokozatot 1971-ben. Gödöllői évei alatt lelkes tagja volt az egyetem akkoriban nemzetközi hírnéptánc együttesének.

1971-től a Gabonatermesztési Kutató Intézet dolgozója, tudományos munkatárs, tudományos főmunkatárs, illetve tudományos osztályvezető beosztásokban. Az egyetemen szerzett alapok birtokában folyamatosan képezte magát igen magas szintig. Ebben nagy hatással volt rá a mexikói CIMMYT nemzetközi kutató központban tett csaknem egy éves tanulmányútja 1974-ben, ahol a Nobel-díjas nevelő N. E. Borlaug munkatársaként dolgozott. 1975-ben mezőgazdasági genetikus szakmérnök diplomát szerzett, 1982-ben kandidált, értekezésének címe: A korai szelekció lehetőségei a búza termőképességére. 1996-ban kapta az MTA doktora címet, a „Hagyományos és új módszerek alkalmazása a búzanemesítésben” témájú disszertációjára.

A tanulásban, munkában, tanításban, kutatásban és búzanemesítésben eltöltött évtizedei alatt számos nagyszerű alkotással (búzafajtával, publikációval) gazdagította a nevelést és az azzal kapcsolatos tudományokat.

Főbb kutatási területei: a búzanemesítés, a nevelési módszerek fejlesztése, a hibridbúza előállítás elvi és megvalósítási lehetőségeinek kutatása. A szelekciós és fajtafenntartási eljárások tökéletesítése, módosítása a homogén búzafajták előállítása és fenntartása érdekében. A portoktenyésztés, a molekuláris markerek és a genetikai transzformáció rutinszerű alkalmazása a nevelésben szintén kedvelt témái voltak.

A hagyományos és modern eljárások ötvözésével 223 fajtajelölt nemesítésében vett részt, közülük államilag elismert lett 64 őszi búzafajta, 3 durumbúza (amelyekből 53 szabadalommal, vagy fajtaoltalommal védett) és 3 búzafajta honosításában is közreműködött. E nagyszámú fajta alkotásában vezetőként nemcsak a fajta megálmodója, megtervezője volt, hanem az új búzafajta előállítási munkáiban (keresztezések, szelekciók, kísérletezések, stb.) is személyesen működött közre. A végeredmény mindig egy-egy új, az eddigieknél értékeesebb búzafajta nemesítése volt, amelyek hasznosítása révén a magyar mezőgazdaság milliós, milliárdos értékekkel gazdagodott. Leghíresebb búzafajtái a GK Kalász és GK Élet

voltak, de a jelenleg is jelentős GK Csillag búza nemesítésében is nagy szerepe volt. Fajtáinak nagyszerű eredményei is hozzájárultak ahhoz, hogy a szegedi búzanemesítés 1997-ben elnyerte a Magyar Innovációs Szövetség Nagydíját.

Tudományos kutatási eredményeit, nemesítési tapasztalatait egyedül vagy szerzőtársaival kétszáznál több publikációban ismertette angolul és magyarul. 20 könyvrészlet, 48 tudományos közlemény (folyóiratban), 141 előadás összefoglaló (abstract kongresszusi kiadványokban) és 31 népszerűsítő cikk megírásában vett részt. Nemzetközileg is jól ismert kutató-nemesítő volt, az European Association for Research on Plant Breeding (EUCARPIA) nemzetközi szervezetben több évig volt hazánk képviselője.

A Gabonakutató angol nyelvű nemzetközi szakfolyóiratának, a Cereal Research Communications-nek 15 évig volt a főszerkesztője. Az MTA Növény-nemesítési Tudományos Bizottságának elnökeként, majd vezetőségi tagjaként a nemesítők és a nemesítéssel kapcsolatos tudományágak szakembereinek tudományos tevékenységét segítette több évtizeden át. Sikeres kutatási együttműködések, pályázatokat valósított meg dr. Dudits Dénes akadémikussal, az MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpontjával és dr. Heszky László akadémikussal a Szent István Egyetem növény-nemesítési és Genetikai tanszékével.

Munkásságának eredményeit több díjjal és kitüntetéssel ismerték el, közülük a legfontosabbak: 1997-ben elnyerte a magyar növény-nemesítők legmagasabb szakmai díját, a Fleischmann díjat, majd 2008-ban a Gábor Dénes Díjat és a Magyar Köztársaság Lovagkeresztjét 2009-ben.

A Gabonakutató Búzanemesítési osztályának több mint 20 évig volt a vezetője és 10-12 kutató munkáját vezette és irányította a búzanemesítési alapozó és alkalmazott tudományterületeken.

Nyugdíjba vonulása után néhány évig kutató professzorként segítette a nemesítő kollégákat, de az utóbbi években az egyre súlyosbodó betegsége miatt visszavonultan élt.

Kutatói tevékenysége mellett a Gödöllői Szent István Egyetem oktatója, PhD hallgatók, külföldi vendégkutatók témavezetője, és az egyetem Gabonakutatóba kihelyezett Genetika és Növénynemesítés tanszékének a vezetője volt sok éven keresztül.

Dr. Kertész Zoltán kiválóan képzett, rendkívüli innovatív készségű, iskolateremtő, eredményes kutató, búzanemesítő volt, kiegyensúlyozott családi és magánélet jellemezte őt.

Nehéz Tőle búcsúznunk, mert sokan szerettük és tiszteltük. Tudjuk, hogy alkotásai – a búzafajtái, a tudományos és népszerűsítő cikkei - révén a magyar búza kutatás és nemesítés történetébe örökre beírta nevét. Bár végleg eltávozott közülünk, de emléke, tudományos eredményei, fajtái itt maradnak köztünk.

dr. Matuz János